

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

YTTRANDE
30 November 2009
Dnr: 6-26-09

Bortom Krisen – Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin (U2009/3571/IS)

Konjunkturinstitutet instämmer i stora drag i rapportens beskrivning av den ekonomiska verkligheten och dess rekommendationer. Rapportens analys och beskrivning tar ett brett grepp om samhällets institutioner och funktionssätt. Konjunkturinstitutet delar rapportens grundläggande syn enligt vilken globaliseringen gynnar det ekonomiska välbefinnandet och motiverar institutioner som försäkrar individen mot de risker som skapas av en volatil världsekonomi.

Konjunkturinstitutet anser att föreslagna reformer som ökar arbetsutbudet genom bättre integrering av invandrare är synnerligen angelägna i ljuset av den svenska ekonomins utmaningar. Rapporten betonar reformer som skulle göra det lättare för marginaliserade grupper att ta sig in i arbetsmarknaden (s 71 t.ex.).

Rapportens sätt att beskriva sambandet mellan globaliseringen och den nationella politikens villkor präglas dock enligt Konjunkturinstitutet av en syn där globaliseringen först och främst tolkas som en källa till begränsningar, krav och utmaningar för den ekonomiska politiken. Rapporten betonar också Sveriges ”sårbarhet” utan någon djupare analys av detta begrepp.

En fördjupad ekonomisk integration skapar dock enligt grundläggande nationalekonomisk teori mer möjligheter för enskilda länder att öka sitt materiella välstånd genom att specialisera sig och utnyttja den internationella arbetsfördelningen. Rapporten präglas av en ambitiös tankegång enligt vilken Sverige ska i många avseenden vara bäst, ledande och konkurrenskraftig, ha den bästa skolan, oförvitliga institutioner och locka till sig spetsföretag. Dessa är i sig väl motiverade målsättningar. Just globaliseringen skapar dock i sig inget behov för Sverige av att vara internationellt ”bäst” i några teknologier eller branscher eller lägga om den produktionens sammansättning i någon specifik riktning. Tvärtom, fördelen med en djupt integrerad världsekonomi är att länder med väldigt olika nationella produktionsstrukturer, resurser, preferenser och kulturer ska kunna öka sitt materiella välstånd genom att fullt ut utnyttja den internationella arbetsfördelningen. Det är just tack vare globaliseringen som individer i länder som inte alls har de bästa förutsättningarna har kunnat öka sitt materiella välstånd genom att utnyttja sina komparativa fördelar.

Vissa av de problem som identifieras i rapporten lär snarast lindras av globaliseringen. Exempelvis skulle den mycket debatterade bristen på entreprenörskap och företagandet skulle sannolikt vara ett väsentligt större problem om Sverige inte var en del av världsekonomin som bjuder på kapital, investeringar och entreprenörskap. Rapporten betonar med fog behovet av att öka arbetskraftsdeltagandet och förbättra integrationen av invandrare. Detta behov förstärks inte heller av globaliseringen utan av den demografiska strukturförändring som har kommit i gång. Deltagandet i en globaliserad världsekonomi och en integrerad europeisk ekonomi gör det däremot lättare att hantera denna utmaning, eftersom världsekonomins finans- och kapitalmarknad har (genom Sveriges höga nettoexport) kunnat motta de stora årskullarnas sparöverskott och eftersom invandringen delvis under en övergångsperiod kan förbättra försörjningskvoten.

Rapporten listar ut en rad framgångsfaktorer och svagheter för Sverige i dag. Här blir enligt Konjunkturinstitutets syn prioriteringarna och sambandet till globaliseringen otydliga. En bra fungerande marknadsekonomi, ansvarsfull ekonomisk politik, starka incitament att delta i arbetskraften, en bra skola och ett demokratiskt samhälle som styrs av lagar är förstås fundamentala faktorer som främjar ett lands ekonomiska välbefinnande, oavsett graden av globalisering. Jämfört med dessa verkar några andra framhållna ”framgångsfaktorer” som råvarutillgång eller den internationella Sverige bilden näst intill irrelevanta.

Rapporten presenterar en stor mängd förslag, i syfte att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt. Konjunkturinstitutet anser att många av dem är motiverade såtillvida att de skulle kunna öka produktivitet och sysselsättning. Nästan alla av rapportens förslag är dock budgetförsvagande, antingen eftersom de består av skattelättnader eller eftersom de skulle innebära ökade offentliga utgifter. Rapporten är enligt Konjunkturinstitutet ganska optimistisk angående reformernas självfinansieringsgrad. Rapporten lämnar finansieringsfrågan bristfälligt behandlat och kommer endast fram med några kraftlösa och generella synpunkter om åtgärder som skulle verka i budgetförstärkande riktning. En brett förankrad expertrapport skulle dock också kunna vara ett lämpligt utrymme för att betona de val och prioriteringar som nya och potentiellt kostsamma förslag tvingar beslutsfattarna och väljarna till.

Mats Dillén

Juhana Vartiainen